

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Svěřování dětí do péče do ciziny dle nového OZ

Umístění dítěte do ústavní péče v jiném státě – článek 56

(Justiční akademie, Kroměříž, duben 2015)

Markéta Nováková

Představení problému

- Vždy je třeba určit, kde má dítě obvyklé bydliště a zda má soud pravomoc meritorně rozhodovat
- Nejednotnost postupu v ČR i jiných státech
- Malá informovanost zúčastněných subjektů (OSPOD, soud, zařízení pro výkon ústavní výchovy)

Představení problému

- Nárůst počtu případů, kdy je nutno poskytovat sociálně-právní ochranu ve vztahu k dětem – cizincům, občanům jiných členských států Evropské unie
- Potřeba umístit dítě do péče v jiném státě než kde má obvyklé bydliště

Právní normy

- zákon č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí – zejména § 37, v návaznosti na § 2
- Nařízení Rady (ES) 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení Nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „Nařízení Brusel IIa“) – články 8 – 13, 56, 23 písm. g)
- zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád (dále jen o. s. ř.) – zejména §§ 76a a 77

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Postup dle čl. 56 B IIa

Dítě, jehož se problém týká

- § 2 odst. 3 ZSPOD - děti, které nemají pobyt na území České republiky a které se nacházejí na jejím území bez péče přiměřené jejich věku
- svoboda pohybu pro občany EU po celém jejím území; tyto děti mnohdy nemají ohlášený pobyt
- Dítě, které má obvyklé bydliště v ČR X dítě, které nemá obvyklé bydliště v ČR (např. dítě na útěku)

Nezbytné kroky – 2 fáze

- Dítě bez jakékoli péče – nařízení ústavní výchovy v ČR (předběžné opatření podle § 76a o. s. ř.)
- Informovat zastupitelský úřad domovského státu (úmluvy o konzulárních stycích, § 37 ZSPOD)

1. fáze – předběžné opatření

- OSPOD podá návrh na nařízení předběžného opatření podle § 452 ZŘS
- soud nařídí, aby dítě bylo umístěno ve vhodném prostředí – nejčastěji v kojeneckém ústavu, pěstouni na přech. dobu
- trvání předběžného opatření - jen po dobu 3 měsíců od jeho vykonatelnosti (§ 459 ZŘS) – v případech s cizím prvkem se lhůta nepoužije a PO nesmí překročit 6 měsíců (§ 461 ZŘS)

Stanovisko domovského státu

- Zjišťuje se prostřednictvím **zastupitelského úřadu** státu, jehož je dítě státním občanem
- V rámci EU lze stanovisko zjišťovat prostřednictvím ústředních orgánů dle Nařízení Brusel IIa (v ČR je to UMPOD)
- Stanovisko domovského státu je obvykle respektováno – **není však pro soud závazné**
- Pokud domovský stát žádá přemístění dítěte na své území, nastupuje 2. fáze

2. fáze - umístění do ústavní péče (meritorní rozhodnutí)

- Výslovně upraveno v Nařízení Brusel IIa – článek 56
- (mezinárodní) příslušnost se posuzuje dle čl. 8 – 13
- obvykle vede k určení příslušnosti českého soudu
- nemůže rozhodovat soud státu, jehož státním občanem je dítě (občas se to děje i v ČR i v cizině)

Součinnost ústředních orgánů

- v ČR je **jediným ústředním orgánem** pro Nařízení Brusel IIa Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
- v některých státech rozdělení kompetencí mezi více orgánů (např. SR)
- soud konzultuje nejprve ústřední orgán nebo jiný příslušný orgán tohoto členského státu, pokud se v tomto jiném členském státě pro vnitrostátní případy umístění dětí vyžaduje **zásah veřejné moci**

Součinnost ústředních orgánů Rozhodnutí soudu

- ústřední orgán zajistí **souhlas domovského státu dítěte**
- teprve pak může soud rozhodnout o umístění dítěte do ústavního zařízení v jiném státě
- v soudním řízení má dítě kolizního opatrovníka – neustanovovat orgány cizího státu!
- po právní moci rozsudku je možno dítě předat zástupcům domovského státu

Rozhodnutí soudu

- Postup se uplatňuje pro ústavní výchovu a pěstounskou péči
- Pro pěstounskou péči nyní nelze - § 962 NOZ
- Neuplatňuje se pro svěření do péče jiné osoby (nelze ani jinak - § 954 NOZ)

Důsledky nerespektování stanoveného postupu

- I správní orgán (OSPOD, UMPOD) je povinen jako předběžně posuzovat uznatelnost rozhodnutí
- Není-li dodržen postup podle článku 56, je důvod pro odepření uznání (čl. 23 g)
- dítě nemusí být předáno zástupcům domovského státu

Nezájem domovského státu

- je dána (mezinárodní) příslušnost soudu k dalšímu řízení
- nařízení ústavní výchovy/pěstounské péče/osvojení
- rozhodnutí o nezájmu rodičů (§ 818, 819... NOZ)
- péče před osvojením (§ 823...NOZ)
- pěstounská péče apod.
- Osvojení českými osvojiteli – příslušnost českého soudu; souhlasy dle práva státu, jehož je dítě občanem

Dítě nemá obvyklé bydliště v ČR

- Lze přijmout jen nezbytná předběžná opatření (čl. 20 Nařízení Brusel IIa)
- Pokud existuje rozhodnutí státu obvyklého bydliště a nikdo jeho výkonu nebrání, lze k němu **přihlédnout** bez řízení o prohlášení vykonatelnosti a nařízení výkonu rozhodnutí
- Spolupráce s policií, orgány státní správy

Svěření do péče jiné osoby v cizině

- Úmluva o právech dítěte (čl. 20/3)

...při volbě řešení (*náhradní péče*) je nutno brát potřebný ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.

Důvodová zpráva k NOZ:

- jedná se o dočasné řešení
- nelze připustit, aby byly mezi dítětem a rodičem hranice

Právní normy

- NOZ - § 953 – svěření do péče jiné osoby
- (1) Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka (dále jen „pečující osoba“). Rozhodnutí o svěření dítěte do péče musí být v souladu se zájmy dítěte.
- (2) Svěření dítěte do osobní péče pečující osoby
- nenahrazuje pěstounskou péči, předpěstounskou péči ani péči, která musí předcházet osvojení. Má přednost před péčí o dítě v ústavní výchově.

Právní normy

- NOZ - § 954
- (1) Pečující osoba musí skýtat záruky řádné péče, mít bydliště na území České republiky a souhlasit se svěřením dítěte do osobní péče.
- (2) Ujala-li se osobní péče o dítě osoba příbuzná
- nebo dítěti blízká, dá jí soud přednost před jinou osobou, ledaže to není v souladu se zájmy dítěte.

Možnosti postupu

- Postup dle čl. 56 nelze uplatnit na pěstounskou péči – nutný mezikrok ústavní výchovy
- Mezinárodní osvojení dle haagské adopční úmluvy (1993) – nelze u příbuzných v přímé linii
- Použití cizího práva dle haagské odpovědnostní úmluvy (čl. ....)
- Přenesení příslušnosti dle čl. 15 Brusel IIa
- Poručenství – na ně se omezení nevztahuje

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

DĚKUJI ZA POZORNOST